

27.03.2025

Nurmijärven kunta
PL 37
01901 NURMIJÄRVI

Keski-Uudenmaan alueellisen vastuumuseon lausunto Savikon aurinkovoimalan osayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta, Nurmijärvi

HEL 2025-003600 T 10 03 01

Nurmijärven kunnan ympäristötoimialan asemakaavayksikkö on pyytänyt Keski-Uudenmaan alueellisen vastuumuseon lausuntoa Savikon aurinkovoimalan osayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta. Museo tarkastelee hanketta perustehtävänsä mukaisesti kulttuuriympäristön vaalimisen näkökulmasta.

Suunnittelualue sijaitsee noin 3 km Nurmijärven kirkonkylän keskustan pohjoispuolella sekä noin 3,5 km Rajamäen kylän keskustan itäpuolella, valtatie 3 (E12) ja seututie 130 tuntumassa. Pohjoisessa kaava-alue rajautuu muutaman sadan metrin matkalta Hyvinkään kunnanrajaan. Kaavoitettava alue on laajuudeltaan noin 437 ha (4,4 km²) ja varsinaisiksi voimala-alueiksi kaavoitettavia alueita on noin 149–163 ha (1,5–1,6 km²). Kaava-alue-rajaukset kattavat myös sähkönsiirron liityntäkaapelin vaihtoehtoiset reitit, jotka on tarkoitus esittää kaavassa ohjeellisina. Kaava-alueen eteläpuolisen osuuden on tarkoitus toimia ns. vaiheosayleiskaavana, jossa ohjataan vain liityntäkaapelin rakentamista eikä alueelle ole tarkoitus määrittää maankäyttöä muutoin. Suunnittelualan maat ovat yksityisten maanomistajien omistuksessa, ja hankkeeseen ryhtyvä laatii voimala-alueen kiinteistöjen omistajien kanssa maanvuokrasopimukset.

Savikon osayleiskaava laaditaan aurinkovoimalahankkeeseen ryhtyvän Yrjö ja Hanna -säätiön hallinnoiman projektiyhtiö Sun Rajamäki Oy:n aloitteesta. Kaavan laatimisesta on tehty sopimus Sun Rajamäki Oy:n kanssa.

Suunnittelualue on osallistumis- ja arviointisuunnitelman (23.1.2025) mukaan pääosin maatalousaluetta ja voimala-alueiksi kaavoitettavat alueet sijoittuvat kokonaan peltoalueille. Alueen asutus on keskittynyt hajanaisesti olemassa olevan tiestön varrelle. Kaavoitettavien voimala-

27.03.2025

alueiden reunoilla sijaitsee yksittäisiä asuinrakennuksia, jotka huomioidaan kaavaselostuksen mukaan voimalan tarkemmassa suunnittelussa.

Kaava-alueen keskelle sijoittuu lisäksi yksityinen nurmipintainen lentoaika, Savikon pienlentokenttä, joka kuuluu kaavoitettavaan alueeseen, mutta ei voimala-alueisiin. Kaava-alueen läpi kulkee koillislounaissuunnassa Fingrid Oyj:n 400 kilovoltin voimalinja (Espoo-Hikiä) noin 700 m matkalta. Muita merkittäviä kohteita ovat Helen Oy:n aurinkovoimala, joka sijoittuu kaava-alueelle, ja Hiidenkiven metsäalue, joka sijaitsee kaava-alueen välittömässä läheisyydessä.

Suunnittelualueella ei ole asemakaavoitettuja alueita. Suunnittelualueella on voimassa Uusimaa-kaava 2050. Uusimaa-kaavassa Savikon osayleiskaava-alueelle ei sijoitu kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeitä alueita. Kaava-alue sijoittuu osittain Kirkonkylän oikeusvaikutuksettoman osayleiskaavan sekä vireillä olevan Kirkonkylän oikeusvaikutteisen osayleiskaavan alueelle. Kirkonkylän vireillä olevassa osayleiskaavassa Savikon osayleiskaavan eteläosa sijoittuu Maa- ja metsätalousvaltaiselle alueelle M-10. Kaavamääräyksen mukaan: ”Alue varataan pääasiassa maa- ja metsätalouden harjoittamiseen. Alueella sallitaan maa- ja metsätaloutta palveleva rakentaminen sekä ns. haja-asutusluonteinen asuinrakentaminen. Rakennuspaikan vähimmäiskoko on 5 000 m². Rakentaminen tulee sijoittaa siten, että avoimet peltoalueet säilyvät avoimina. Alueen rakennusperintökohteet tulee ottaa huomioon rakentamisessa ja sen sijoittamisessa. Rakentaminen ei saa vaikeuttaa viheryhteyksien säilymistä”. Savikon osayleiskaavan eteläpuolelle sijoittuvat rakennusperintökohteet Yli-Santapohja ja Ali-Santapohja on merkitty Kirkonkylän vireillä olevassa osayleiskaavassa suojelumerkinnällä kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennus sr-8. Kaavamääräyksen mukaan: ”Suojeltava rakennus. Rakennus tulee säilyttää siten, etteivät sen kulttuurihistorialliset arvot vaarannu. Korjaamisen lähtökohtana tulee olla rakennuksen alkuperäisten tai niihin verrattavissa olevien rakenteiden ja materiaalien säilyttäminen. Kohteen läheisyydessä rakentaminen on sovittava kooltaan, mitasuhteiltaan, materiaaleiltaan, väriykseltään, sijainniltaan, korkeusasemaltaan ja rakennustavaltaan arvokkaaseen rakennettuun kokonaisuuteen. Rakennuksia ei saa purkaa ilman MRL 127§:ssä tarkoitettua lupaa. Lisätieto: Rakennus-, purkamis- tai toimenpidelupahakemukselta on pyydettävä museoviranomaisten lausunto. Rakennuksen julkisivun muuttaminen, kattomuodon, katteen tai sen väriyksen muuttaminen, ulkoverhouksen rakennusaineen tai väriyksen muuttaminen edellyttää rakennusjärjestyksen mukaista lupamenettelyä”.

Hankkeen vaikutuksia kulttuuriympäristöön ja maisemaan on tutkittu lausuntopyynnön liitteenä olleessa Selvitys Nurmijärven aurinkovoima-

27.03.2025

la-alueen suhteesta kulttuuriympäristöön (Arkkitehtitoimisto Ajak Oy, 19.9.2023). Maisemavaikutusten arviointia havainnollistetaan selvityksessä analysoimalla, miten aurinkovoimalan rakenteet näkyisivät selvitysalueen ja sen lähiympäristön maisemassa. Nurmijärven kunnan alueella on toteutettu lisäksi yleiskaavan edellyttämällä tarkkuudella kulttuuri- ja rakennusperintöselvitys (Lehto Peltonen Valkama Oy, luonnos 6.5.2010).

Alueellisen vastuumuseon kanta

Keski-Uudenmaan alueellinen vastuumuseo on lausunut ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (YVA-menettely) tapauskohtaisesta soveltamisesta aurinkovoimahankkeessa, Yrjö ja Hanna-säätiö,

Sun Rajamäki, Nurmijärvi (10.01.2024). Lausunnossaan museo katsoi, että hankeselostuksessa (07.12.2023) on selvitetty alueen kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet sekä esitetty hankkeen vaikutukset alueen maisemaan ja kulttuuriympäristöihin riittävässä määrin. Selvitys käsitti suunnittelualueen pohjoisosan eikä Savikon aurinkovoimalan osayleiskaavan eteläosaan sijoittuvia alueita ei ole huomioitu selvityksessä.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelman mukaan voimala-alueen eteläpuolella maankäyttöä määritellään kaava-alueella lähtökohtaisesti vain voimalaan liittyvän maakaapelin osalta. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa kuitenkin todetaan, että kaava-alueen raja-alue saattaa tarkentua nykyisestä suunnitteluprosessin edetessä. Kaava-alueen etäosaan sijoittuu Nurmijärven rakennusperintöselvityksessä huomioituja rakennusperintökohteita sekä Kirkonkylän vireillä olevassa osayleiskaavassa suojeltuja kohteita. Keski-Uudenmaan alueellinen vastuumuseo edellyttää, että kohteet esitetään myös Savikon osayleiskaavan kaavakartassa sekä -selostuksessa, ja rakennusperintökohteiden kulttuuri- ja rakennushistorialliset arvot huomioidaan alueen suunnittelussa.

Hankkeen keskeisimmät maisemavaikutukset liittyvät selvitysalueen välittömään paikalliseen lähimaisemaan ja kaukomaisemaan, jota aurinkovoimalan toteuttaminen muuttaisi. Aurinkovoimala loisi toteutusalueen uudenlaisen ympäröivästä maisemakuvasta selkeästi omanlaiseseen hahmottuvan yhtenäisen rakennetun teollisen maisematilan, jossa asennetut paneelit peittäisivät aiemmin peltolina käytettyjä alueita. Syntyneitä maisematilaa jäsentäisivät peilialuelohkojen väliset huoltotiet ja mahdolliset viherkäytävät. Selvitysalueen viljelymaisemat kuuluvat Keski-Uudenmaan viljelyseudun jokilaaksojen alueeseen. Nurmijärven rakennusperintöselvityksen mukaan kulttuurimaiseman runko, perinteinen kylä- ja peltomaisema on edelleen säilynyt Nurmijärvellä ja museo pitää tärkeänä, että perinteistä peltomaisemaa vaalitaan.

27.03.2025

Nurmijärven aurinkovoimala-alueen suhdetta kulttuuriympäristöön käsittelevän selvityksen mukaan voimalahankkeen vaikutukset ympäröivään maisemaan kohdistuisivat pääasiassa avoimiin viljelyalueisiin ja näiden yhteydessä sijaitsevan asutuksen ja maataloustoiminnan oleviin maisemiin. Lisäksi vaikutus kohdistuisi tiellä liikkujien kokemaan maisemaan. Selvityksessä todetaan, että haitallisten maisemavaikutusten vähentäminen on haastavaa valmiiksi avoimessa viljelymaisemassa, jossa pitkät vapaat näkymät ovat luonteenomaisia. Puuston istuttamista näkymäsuojaksi tai paneelikenttien sisäisten reittien yhteyteen voidaan selvityksen mukaan pitää eräänä pitkän aikavälin vaikutusten vähentämiskeinona, joka vähentäisi laajojen paneelikenttien monotonista vaikutelmaa ja tarjoaisi myös näkösuojaa asutukselle. Merkittävimmin hankkeesta syntyvään maisemavaikutukseen voidaan kuitenkin vaikuttaa vain rakentamisen määrää säätämällä. Keski-Uudenmaan alueellinen vastuumuseo pitää tärkeänä, että osayleiskaavassa rajataan aurinkopaneelikenttien sijainti maisemallisesti merkittävien alueiden ulkopuolelle. Keski-Uudenmaan alueellisen vastuumuseon näkökulmasta aurinkopaneelikentät eivät voi laajentua alueen eteläosassa sijaitsevien rakennusperintökohteiden läheisyyteen. Osayleiskaavassa tulisi myös määritellä maisemallisia toimenpiteitä, kuten näkymäsuoja-alueita, joilla voidaan vähentää aurinkopaneelikenttien negatiivisia maisemavaikutuksia.

Arkeologia

Keski-Uudenmaan alueellinen vastuumuseo on todennut lausunnoissaan, joka koski ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (YVA-menettely) tapauskohtaista soveltamista aurinkovoimahankkeessa, että Savikon aurinkovoimalan alueella ei tarvitse tehdä arkeologista inventointia. Paneelit sijoitetaan peltoalueille, jotka korkeutensa perusteella eivät ole potentiaalisia kivikautiselle asutukselle ja on todennäköistä, että peltoalueilta ei löydetä myöskään historialliselle ajalle ajoittuvia kohteita.

Suunnittelualueeseen on liitetty osayleiskaavan OAS vaiheessa uusi alue, jota on kuvattu ns. vaiheosayleiskaava-alueena. Tälle alueelle tullessaan sijoittamaan liityntäkaapeli. Liityntäkaapeli kaavoitetaan osayleiskaavassa ohjeellisena ja tarkka liityntäreitti sekä liityntäpiste tarkentuu osallistumis- ja arviointisuunnitelman mukaan teknisen suunnittelun aikana.

Savikon aurinkovoimalan eteläosan alueella sijaitsee kivikautisen esineen löytöpaikka Yli-Santapohja (tunnus muinaisjäännösrekisterissä 1000051459). Paikalta on löydetty kivikautinen kvartsi-iskos, joka on liitetty Museoviraston kokoelmiin vuonna 2021. Esineen löytöpaikka sijaitsee alueella, jolla on arkeologista potentiaalia.

27.03.2025

Museo katsoo, että Savikon aurinkovoimalan eteläosassa, ns. vaiheosayleiskaava-alueella, tulee tehdä arkeologinen inventointi. Minimissään inventoinnin tulee käsittää alueet, joihin liittyy arkeologista potentiaalia. Inventoinnissa tulee määrittää alueella sijaitsevien arkeologisten kohteiden sijainti, aluerajaus sekä arkeologinen status.

Tutkimuskustannuksista vastaa muinaismuistolain 15 §:n mukaisesti hankkeen toteuttaja. Arkeologisia tutkimuksia tekevät useat toimijat, joilta voi pyytää tarjouksia kaava-alueen inventoinnista. Keski-Uudenmaan alueellisen vastuumuseon lausunto tulee liittää tarjouspyynnön mukaan.

Arkeologisia kenttäpalveluja tarjoavien toimijoiden yhteystiedot löytyvät Museoviraston verkkosivuilta (Arkeologisten kenttätöiden tilaaminen) osoitteesta:

<https://www.museovirasto.fi/fi/kulttuuriymparisto/arkeologinen-kulttuuriperinto/arkeologisen-kulttuuriperinnon-tutkimus/arkeologisten-kenttatoiden-tilaaminen>.

Kenttätöiden toteuttamisessa ja raportoinnissa tulee noudattaa Museoviraston laatimia Suomen arkeologisten kenttätöiden laatuohjeita, jotka löytyvät viraston verkkosivuilta (Arkeologisten kenttätöiden laatuohjeet) osoitteesta:

https://www.museovirasto.fi/uploads/Kulttuuriymparisto/arkeologisten_kenttatoiden_laatuohje_2020.pdf. Valmis inventointiraportti tulee lähettää alueelliseen vastuumuseoon tarkastettavaksi. Museo ottaa kantaa kaavahankkeen vaikutuksiin arkeologiseen kulttuuriperintöön ja mahdollisiin jatkotutkimustarpeisiin, kun inventoinnin tulokset ovat käytettävissä.

Keski-Uudenmaan alueellisella vastuumuseolla ei ole muuta huomautettavaa osayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta.

Lisätiedot

Tiina Mikkanen, tutkija, puhelin: 09 310 71552
[tiina.mikkanen\(a\)hel.fi](mailto:tiina.mikkanen(a)hel.fi)

Kulttuuriympäristöpäällikkö

Helsingin kaupunki
Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala
Kulttuuripalvelukokonaisuus
Kaupunginmuseo
Kulttuuriperintöyksikkö
Kulttuuriympäristöpäällikkö

Lausunto

6 (6)

27.03.2025

Sari Saresto
kulttuuriympäristöpäällikkö

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.